

Έρευνα Χαρτογράφησης της Επιχειρηματικής Δραστηριότητας των Εκδοτικών Επιχειρήσεων

Ιούνιος 2020

Βασικά συμπεράσματα της έρευνας

- **Περισσότερες από 1 στις 4** σημερινές εκδοτικές επιχειρήσεις ιδρύθηκαν κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, μετά το 2008.
- Το **86,6%** της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων προέρχεται από αυτοχρηματοδότηση.
- Οι **3 στους 4 τίτλους με νέο ISBN (75%)**, της τριετίας 2017-2019, εκδόθηκαν μόνο σε έντυπη μορφή, ενώ οι τίτλοι που εκδόθηκαν μόνο σε ηλεκτρονική μορφή, αντιπροσωπεύουν μόλις το **2%** του συνολικού αριθμού νέων τίτλων.
- Σήμερα στην Ελλάδα, η μέθοδος της ψηφιακής εκτύπωσης εφαρμόζεται μαζικά από το **½ (51%)** των εκδοτικών επιχειρήσεων.
- Τα **συνολικά έσοδα των εκδοτικών επιχειρήσεων κατά την τριετία 2017-2019** εκτιμώνται με βάση την έρευνα σε **690 εκατομμύρια €**.
- Τα έσοδα από πώληση δικαιωμάτων αντιπροσωπεύουν μόλις το **0,1%** των συνολικών εσόδων
- Το **67%** των εσόδων αφορά πωλήσεις καταλόγου, έναντι **33%** που αφορά νέες κυκλοφορίες
- Τα έσοδα από πωλήσεις βιβλίων σε ηλεκτρονική μορφή (**e-books**), αντιπροσωπεύουν μόλις το **2%** των συνολικών εσόδων
- Μόλις το **6%-7%** των επιχειρήσεων δαπανούν για διαφημιστικούς σκοπούς, ποσό που υπερβαίνει ετησίως τις **10.000€**
- Τα προβλήματα που απασχολούν σήμερα τις εγχώριες εκδοτικές επιχειρήσεις δείχνουν να διαφοροποιούνται σημαντικά, ανάλογα με το μέγεθός τους

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Έρευνα Εκδοτικών Επιχειρήσεων (ΕΕΕ) για τη χαρτογράφηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας του κλάδου διεξάγεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα από τον ΟΣΔΕΛ και καλύπτει την χρονική περίοδο της τριετίας 2017-2019.

Στόχος του ΟΣΔΕΛ είναι να καθιερώσει, σε συστηματική βάση, ένα αξιόπιστο εργαλείο για την διαχρονική παρακολούθηση των τάσεων στην αγορά βιβλίου.

Η πρωτοβουλία του ΟΣΔΕΛ καλύπτει ένα σημαντικό ερευνητικό κενό που υφίσταται σε διαθέσιμα στοιχεία, σχετικά με την σημερινή κατάσταση, τα προβλήματα και τις τάσεις στην εγχώρια παραγωγή του βιβλίου.

Πίνακας 1

Μέγεθος εκδοτικών επιχειρήσεων και σύνθεση του όγκου της βιβλιοπαραγωγής, Σύνολο τριετίας 2017-2019

Κατηγορία εκδοτικής επιχείρησης ¹	Συνολικός αριθμός εκδοθέντων βιβλίων ²	% συνολικής βιβλιοπαραγωγής	Αριθμός επιχειρήσεων	Επιχειρήσεις κατηγορίας %
100+	16.879	54,5	65	5,1
50-99 βιβλία	5.561	17,9	82	6,5
20-49 βιβλία	4.838	15,6	152	12,0
10-19 βιβλία	1.826	5,9	131	10,3
5-9 βιβλία	950	3,1	141	11,1
2-4 βιβλία	614	2,0	231	18,2
1 βιβλίο	322	1,0	322	25,4
Κανένα	0	0,0	145	11,4
Σύνολο	30.990	100,0	1.269	100,0

≥2 βιβλία	30.668	99,0	802	63,2
0 - 1 βιβλία	322	1,0	467	36,8

Πηγή: ΟΣΔΕΛ (επικαιροποιημένα στοιχεία, 24/6/2020). Επεξεργασία Public Issue

[1] Με βάση τον ετήσιο αριθμό εκδοθέντων βιβλίων (Σύνολο 3ετίας 2017-2019)

[2] Οι 3 μεγαλύτεροι εκδότες (Πατάκης, Μεταίχμιο, Ψυχογιός), με συνολικό αριθμό εκδοθέντων βιβλίων 2.882, αντιπροσωπεύουν το 9,3% της συνολικής βιβλιοπαραγωγής της τριετίας

Ταυτότητα της έρευνας

Η ΕΕΕ είναι ποσοτική και πραγματοποιήθηκε με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, που περιλαμβάνει 73 ερωτήσεις (μεταβλητές), κλειστού και ανοικτού τύπου.

Δειγματοληπτικό πλαίσιο της ΕΕΕ αποτελεί η βάση των εγγεγραμμένων εκδοτικών επιχειρήσεων του ΟΣΔΕΛ, η οποία, σύμφωνα με την τελευταία επικαιροποίηση (24/6/2020), περιλαμβάνει 1269 επιχειρήσεις.

Η έρευνα πεδίου διήρκεσε πέντε μήνες (Φεβρουάριος – Ιούνιος 2020) και υλοποιήθηκε από τον ΟΣΔΕΛ.

Ποσοστό απόκρισης της έρευνας (response rate)

Στην ΕΕΕ ανταποκρίθηκαν, κατά κύριο λόγο, μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις του χώρου. Το πραγματοποιηθέν μέγεθος του δείγματος **ανέρχεται σε 134 επιχειρήσεις**. Το ποσοστό απόκρισης της έρευνας (response rate) ανέρχεται σε **10,6%**, εάν ληφθεί ως βάση το σύνολο των εγγεγραμμένων επιχειρήσεων, που περιλαμβάνονται σήμερα στη βάση του ΟΣΔΕΛ (πίνακας 1).

Ωστόσο, όπως διαφαίνεται στον πίνακα, ένας σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων (467), που αντιπροσωπεύουν σχεδόν το **37%** του κλάδου θεωρούνται εκδοτικά «αδρανείς», κατά την τελευταία Ζετία, εκδίδοντας μόνον 1 νέο τίτλο (322 επιχειρήσεις, 25,4%) ή και κανένα (145 επιχειρήσεις, 11,4%).

Κατά συνέπεια, εάν θεωρηθούν εκδοτικά «ενεργές» οι επιχειρήσεις που εξέδωσαν στην Ζετία 2017-2019, κατ' ελάχιστο, ≥ 2 βιβλία, τότε η βάση αναφοράς περιορίζεται σε 802 επιχειρήσεις και το ποσοστό απόκρισης υπολογίζεται σε **16,7%**.

Στάθμιση των αποτελεσμάτων

Τα αποτελέσματα της έρευνας σταθμίστηκαν, εκ των υστέρων (ex-post), **με βάση τον όγκο της συνολικής βιβλιοπαραγωγής των επιχειρήσεων, κατά την Ζετία 2017-2019**. Τα στοιχεία της βιβλιοπαραγωγής προέρχονται από τη βάση εγγεγραμμένων επιχειρήσεων του ΟΣΔΕΛ (επικαιροποιημένα στοιχεία της 24/6/2020 – πίνακας 1).

Οι εκτιμήσεις για τα συνολικά μεγέθη του κλάδου, που εκτίθενται στην παρούσα έκθεση και τη διαγραμματική παρουσίαση της έρευνας, προκύπτουν με βάση τα σταθμισμένα αποτελέσματα.

Άξονες διερεύνησης

Η χαρτογράφηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στον εκδοτικό χώρο περιλαμβάνει **έξι άξονες διερεύνησης**. Αναλυτικότερα, οι άξονες διερεύνησης είναι οι ακόλουθοι:

- A. Βασικά χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων
- B. Βιβλιοπαραγωγή: (Όγκος, Χαρακτηριστικά & Χρήση ψηφιακής εκτύπωσης)
- Γ. Πωλήσεις - Έσοδα

- Δ. Διαφημιστική Δαπάνη
- Ε. Διαδικασίες εκδοτικής δραστηριότητας
- ΣΤ. Εθνική Πολιτική Βιβλίου

Τα ευρήματα της έρευνας, αναφορικά με κάθε επιμέρους άξονα, εκτίθενται στα σχετικά κεφάλαια της έκθεσης και, αντίστοιχα, της διαγραμματικής παρουσίασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: Βασικά χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων

- Το **21%** των σημερινών εκδοτικών επιχειρήσεων, **δηλαδή 1 στις 5**, έχουν ιδρυθεί στην περίοδο της πρώιμης και μέσης μεταπολίτευσης (1974-1989), ενώ **4 στις 10** (43%), στην εικοσαετία που προηγήθηκε της οικονομικής κρίσης (1990-2008).
- Οι παραδοσιακές και μακροβιότερες επιχειρήσεις του χώρου, που ιδρύθηκαν προ του 1974, αντιπροσωπεύουν σήμερα **μόνον το 9%** (1 στις 10) του συνόλου των επιχειρήσεων.
- Φαίνεται ότι η οικονομική κρίση της τελευταίας δεκαετίας προκάλεσε σημαντικές ανακατατάξεις στον εκδοτικό κλάδο. **Περισσότερες από 1 στις 4 (27%)** σημερινές εκδοτικές επιχειρήσεις ιδρύθηκαν κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, μετά το 2008.
- Αξίζει να επισημανθεί ότι **σχεδόν το ½ του κλάδου** (47%) αποτελείται από **ατομικές επιχειρήσεις ή φυσικά πρόσωπα**, ενώ η μεγάλη πλειοψηφία, **6 στις 10** (63%) είναι **οικογενειακής μορφής**.
- Ο **Νομός Αττικής αποτελεί το επίκεντρο της εκδοτικής δραστηριότητας** της χώρας. Οι **7 στις 10 (71%)** επιχειρήσεις του κλάδου έχουν έδρα στο Νομό Αττικής και **μόνον 12%** το Νομό Θεσσαλονίκης. Στη Λοιπή Ελλάδα δραστηριοποιείται το **17%** των επιχειρήσεων (1 στις 6).
- Ο εκδοτικός κλάδος απασχολεί σήμερα συνολικά **11.809** εργαζόμενους/ες, εκ των οποίων **μόνον οι 4.340** (37%) είναι πλήρους απασχόλησης, οι **896** (8%) μερικής ή εποχικής απασχόλησης, ενώ η **μεγάλη πλειοψηφία, σχεδόν 6 στους 10** (56%, 6.573 απασχολούμενοι/ες), **αποτελείται από εξωτερικούς συνεργάτες**.
- Η μεγάλη πλειοψηφία των εκδοτικών επιχειρήσεων (78%, σχεδόν 8 στις 10) απασχολούν **κάτω από 10 άτομα προσωπικό** (πλήρους, μερικής, εποχικής απασχόλησης ή εξωτερικούς συνεργάτες) και **μόνον 2 στις 10** (20%) πάνω από 10.
- Το **86,6%** της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων προέρχεται από **αυτοχρηματοδότηση**.
- Η **οικονομική συμμετοχή των συγγραφέων** ανέρχεται σε **4,7%**.
- Όλες οι υπόλοιπες πηγές χρηματοδότησης καλύπτουν μόλις το **8,7%** της συνολικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β Βιβλιοπαραγωγή

Β.1 Όγκος της βιβλιοπαραγωγής

I. Εκτίμηση με στοιχεία της Βάσης του ΟΣΔΕΛ

- Η εκτίμηση του όγκου της βιβλιοπαραγωγής προκύπτει από τη Βάση δεδομένων του ΟΣΔΕΛ και επιβεβαιώνεται από την ΕΕΕ.
- Σύμφωνα με τα απογραφικά στοιχεία της Βάσης του ΟΣΔΕΛ, το σύνολο των τίτλων με νέο ISBN, που εκδόθηκαν στην τριετία 2017-2019, ανέρχεται σε **30.990**. Αναλυτικότερα, το **2017** εκδόθηκαν **9.979** τίτλοι, το **2018 10.381** και το **2019 10.630**. Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι στους αριθμούς αυτούς περιλαμβάνονται μόνο τα βιβλία σε έγχαρτη μορφή.
- Το **2019**, η ελληνική βιβλιοπαραγωγή καταγράφει ετήσια αύξηση, σε σχέση με το **2018, 2,4%** (+249 τίτλοι) και **6,5%**, σε σχέση με το **2017** (+651 τίτλοι).

II. Εκτίμηση με βάση την Έρευνα Εκδοτικών Επιχειρήσεων

- Είναι σημαντικό να τονιστεί –διότι αποτελεί σημαντικό τεκμήριο για την αξιοπιστία της– ότι η εκτίμηση για την εγχώρια βιβλιοπαραγωγή, που προκύπτει από την ΕΕΕ (Διάγραμμα 13), συγκλίνει σε μεγάλο βαθμό με τα στοιχεία της Βάσης του ΟΣΔΕΛ. Σύμφωνα με την Έρευνα του ΟΣΔΕΛ, η συνολική παραγωγή της τελευταίας Ζετίας εκτιμάται σε **31.765** τίτλους με νέο ISBN. Η ελαφρώς θετική απόκλιση (+775 τίτλοι), που προκύπτει από την Έρευνα έως ένα βαθμό οφείλεται στο γεγονός ότι η τελευταία περιλαμβάνει, επιπλέον, καταγραφή και των βιβλίων που εκδόθηκαν αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή (e-books).¹
- Η εγχώρια βιβλιοπαραγωγή είναι σε μεγάλο βαθμό συγκεντροποιημένη: Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία από τη Βάση του ΟΣΔΕΛ, το 10% των επιχειρήσεων παράγουν το 69% της συνολικής βιβλιοπαραγωγής (**21.374** τίτλοι - Διάγραμμα 14). Το εν λόγω συμπέρασμα επαληθεύεται πλήρως και από τα ευρήματα της ΕΕΕ (Διάγραμμα 15).
- Ο μέγιστος αριθμός νέων τίτλων που εκδόθηκαν στην τριετία 2017-2019 μόνο από μια εταιρία ανέρχεται σε **1204** τίτλους. Κατά έτος, οι μέγιστες τιμές της βιβλιοπαραγωγής που καταγράφονται, ανέρχονται σε: **379** τίτλους, το 2017, **380** τίτλους, το 2018 και σε **445** τίτλους, το 2019 (Διάγραμμα 16).
- Όπως καταγράφεται στο ίδιο διάγραμμα, το **50%** των εκδοτικών επιχειρήσεων εξέδωσε την τελευταία τριετία (2017-2019) **λιγότερους από 3 τίτλους** (διάμεσος).

¹ Σύμφωνα με το διάγραμμα 19 της παρουσίασης, οι τίτλοι που εκδόθηκαν την Ζετία 2017-2019 αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή, υπολογίζονται σε 519.

B.2 Χαρακτηριστικά της βιβλιοπαραγωγής

- Οι **3 στους 4 τίτλους με νέο ISBN** (75%, 23.795 τίτλοι), της τριετίας 2017-2019, εκδόθηκαν **μόνο σε έντυπη μορφή**, ενώ οι τίτλοι που εκδόθηκαν **μόνο σε ηλεκτρονική μορφή** (519), αντιπροσωπεύουν **μόλις το 2%** του συνολικού αριθμού νέων τίτλων. Σχεδόν **1 στους 4 τίτλους** (23%, 7.451 τίτλοι) εκδόθηκαν, ταυτόχρονα, **και σε έντυπη και σε ηλεκτρονική μορφή** (Διαγράμματα 18 και 19).
- Στην τριετία 2017-2019, παρατηρείται οριακή αύξηση των τίτλων που εκδίδονται και σε έντυπη και σε ηλεκτρονική μορφή: από **23%** το 2017, σε **25%** το 2019.
- Οι τίτλοι με νέο ISBN αποτελούνται σε ποσοστό **90%**, από **πρώτες εκδόσεις** και **μόνον 10%** από **επανεκδόσεις**. Η εν λόγω αναλογία δεν έχει μεταβληθεί στην τριετία (Διάγραμμα 22).
- Το **59%** (6 στους 10) των τίτλων με νέο ISBN, που εκδόθηκαν κατά την τριετία 2017-2019, αφορά **πρωτότυπα έργα στην ελληνική γλώσσα** (15.647 τίτλοι), ενώ το **40%** αφορά **μεταφράσεις στην ελληνική γλώσσα** (10.512 τίτλοι - (Διάγραμμα 26).
- Το **πανεπιστημιακό/ επιστημονικό** βιβλίο αντιπροσωπεύει το **31%** των τίτλων με νέο ISBN, που εκδόθηκαν στην τριετία 2017-2019 (το 1/3). Αντίστοιχα, το **παιδικό/εφηβικό** βιβλίο αντιπροσωπεύει το **22%**, τα βιβλία **λογοτεχνίας** το **21%**, τα βιβλία **γενικού/τεχνικού περιεχομένου** το **20%** και τα **σχολικά/ξενόγλωσσα εκπαιδευτικά** το **6%** (Διάγραμμα 28).
- Η σύνθεση της βιβλιοπαραγωγής, ως προς τις πέντε βασικές κατηγορίες βιβλίων, δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά στην τριετία.
- Με βάση την Έρευνα Εκδοτικών Επιχειρήσεων του ΟΣΔΕΛ (προβολή στο σύνολο των επιχειρήσεων του κλάδου), **ο συνολικός αριθμός αντιτύπων (τιράζ)**, που δήλωσαν οι εκδοτικές επιχειρήσεις, ανέρχεται σε **45.236.697**. Το τιράζ του 2019 (13.926.539 αντίτυπα) εμφανίζει σημαντική μείωση κατά **15,6%** (2.579.010 λιγότερα αντίτυπα), σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (16.505.549 αντίτυπα το 2018 – Διάγραμμα 31).
- Μεταξύ των πέντε βασικών κατηγοριών βιβλίων, **το τιράζ των παιδικών/εφηβικών βιβλίων** (11.035.641 στην 3ετία), καθώς και το αντίστοιχο **των βιβλίων γενικού/τεχνικού περιεχομένου** (10.917.446 στην 3ετία), εκτιμάται σε **24%**, **των πανεπιστημιακών/επιστημονικών βιβλίων** σε **22%** (10.031.774 στην 3ετία), **των λογοτεχνικών** σε **17%** (7.515.060 στην 3ετία), και **των σχολικών** σε **13%** (5.736.777 στην 3ετία - Διαγράμματα 34 και 35).
- Η **συμμετοχή των παιδικών/εφηβικών βιβλίων στη συνολική σύνθεση του τιράζ της βιβλιοπαραγωγής**, αυξάνεται από **23%** το 2017, σε **27%** το 2019.
- Στην τριετία 2017-2019, κατατέθηκαν στους εκδοτικούς οίκους προς έκδοση, συνολικά, **71.546** χειρόγραφα. Εξ αυτών, **μόλις 1 στα 10** εκδόθηκαν τελικά (9%, 6.671 χειρόγραφα - Διάγραμμα 37).

B.3 Χρήση ψηφιακής εκτύπωσης

- Σήμερα στην Ελλάδα, η μέθοδος της **ψηφιακής εκτύπωσης** εφαρμόζεται μαζικά από το ½ (51%) των εκδοτικών επιχειρήσεων. Οι ψηφιακές εκτυπώσεις εφαρμόζονται σε ποσοστό **73%** -σημαντικά υψηλότερου του μέσου όρου-, **αφενός από τις παλαιότερες** (εκείνες που ιδρύθηκαν προ του 1974) και **αφετέρου από τις νεότερες** (που ιδρύθηκαν κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, μετά το 2008 – Διάγραμμα 39).
- Αξίζει να σημειωθεί, ότι **περισσότερο από το 1/3 των επιχειρήσεων (36%) εκδίδει ψηφιακά το σύνολο των τίτλων με νέο ISBN (100%) και το 31% το σύνολο των ανατυπώσεων** (Διάγραμμα 40).
- Κατά μέσο όρο, με αυτή τη μέθοδο, εκτυπώνεται το **46,7%** των νέων εκδόσεων και το **45%** των ανατυπώσεων. Το υψηλότερο ποσοστό ανατυπώσεων καταγράφεται στις ατομικές επιχειρήσεις και στα φυσικά πρόσωπα (85%).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: Πωλήσεις - Έσοδα

- Η εκτίμηση των συνολικών εσόδων των εκδοτικών επιχειρήσεων προκύπτει από την Έρευνα Εκδοτικών Επιχειρήσεων του ΟΟΣΔΕΛ, με προβολή στο σύνολο των επιχειρήσεων της Βάσης (Διάγραμμα 42).
- **Κατά την τριετία 2017-2019, τα συνολικά έσοδα των εκδοτικών επιχειρήσεων, ανέρχονται σε 689.181.382 €.²**
- Τα έσοδα των εκδοτικών επιχειρήσεων το 2019 (220.718.372€) **εμφανίζουν μείωση**, κατά 19.106.559€ (-8%), σε σύγκριση με το 2018.
- Από την ανάλυση των δηλωθέντων συνολικών εσόδων των εκδοτικών επιχειρήσεων προκύπτει, ότι **το 10,1% των επιχειρήσεων (128 επιχειρήσεις) συγκεντρώνει το 78% των συνολικών εσόδων των επιχειρήσεων (537.696.887€ - Διάγραμμα 43).**
- **Το 8%** των εκδοτικών επιχειρήσεων εμφανίζουν έσοδα τριετίας **>=1.000.000€, ενώ το 26%** (1 στις 4), από **150.000€ έως 999.999€.** Ωστόσο, **το 50%** των εκδοτικών επιχειρήσεων **εμφανίζει έσοδα, λιγότερα από 150.000€** (Διάγραμμα 44).
- Τα έσοδα από **πώληση δικαιωμάτων** αντιπροσωπεύουν μόλις το **0,1%** των συνολικών εσόδων (Διάγραμμα 47).
- Το **67%** των εσόδων αφορά **πωλήσεις καταλόγου (backlist)**, έναντι **33%** που αφορά **νέες κυκλοφορίες** (Διάγραμμα 52). Η σχέση αυτή δεν έχει μεταβληθεί στην τριετία 2017-2019.
- Τα έσοδα από πωλήσεις **βιβλίων σε ηλεκτρονική μορφή (e-books)**, **αντιπροσωπεύουν μόλις το 2%** των συνολικών εσόδων (Διάγραμμα 53).
- Στο Διάγραμμα 51, απεικονίζεται, συγκριτικά, η σύνθεση (%) της βιβλιοπαραγωγής, ως προς τις πέντε βασικές κατηγορίες βιβλίων, σε

² Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι από το σύνολο των επιχειρήσεων της έρευνας (N=134), 16 δεν απάντησαν την ερώτηση, σχετικά με τα έσοδα.

συνάρτηση με όλα τα μεγέθη που μετρήθηκαν στην ΕΕΕ του ΟΣΔΕΛ. Συγκεκριμένα: **1)** τον αριθμό τίτλων με νέο ISBN, **2)** το δηλωθέν τιράζ, **3)** την εκτίμηση εσόδων, με βάση τον συνολικό μέσο όρο των δηλωθέντων ποσοστών και **4)** την εκτίμηση εσόδων, με βάση την προβολή των δηλωθέντων ποσοστών, στα έσοδα κάθε επιχείρησης.

- Από τον υπολογισμό των μεριδίων, με βάση τον συνολικό μέσο όρο των δηλωθέντων ποσοστών, προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μερίδιο (37%) κατέχει η κατηγορία βιβλίων γενικού περιεχομένου. Αντιθέτως, με βάση την προβολή των δηλωθέντων ποσοστών στα έσοδα κάθε επιχείρησης, το μεγαλύτερο μερίδιο (42%) κατέχουν τα πανεπιστημιακά/επιστημονικά βιβλία. Πρόκειται για δύο διαφορετικούς τρόπους υπολογισμού, που θα πρέπει να συνεκτιμηθούν.

Ανάλυση των πωλήσεων βιβλίων

- Οι συνολικές πωλήσεις βιβλίων, κατά την τριετία 2017-2019, προέρχονται κυρίως από τα **βιβλιοπωλεία**, σε ποσοστό **28%**, το **χονδρικό εμπόριο**, σε ποσοστό **25%** και τους **φορείς του Δημοσίου** (Εύδοξος), σε ποσοστό **21,3%**.
- Οι εν λόγω 3 πηγές εσόδων αντιπροσωπεύουν αθροιστικά το **74,3%** των συνολικών εσόδων από πωλήσεις βιβλίων (Διάγραμμα 54).
- Από τα **φυσικά βιβλιοπωλεία** και τα **ηλεκτρονικά καταστήματα** των επιχειρήσεων προέρχεται το **11,6%** των συνολικών εσόδων.
- Από την κατανομή των εσόδων προκύπτει σαφώς, ότι η **διείσδυση του ηλεκτρονικού εμπορίου στο χώρο του βιβλίου παραμένει στην Ελλάδα ισχνή**, στο βαθμό που μόλις το **6,3%** των πωλήσεων πραγματοποιείται μέσω αυτού.
- Αξίζει τέλος να επισημανθεί, η **εξαιρετικά χαμηλή διάθεση βιβλίων στις (δημόσιες και ιδιωτικές) βιβλιοθήκες**, που προσεγγίζει μόλις το **2,8%**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ: Διαφημιστική Δαπάνη

- Η συνολική διαφημιστική δαπάνη που κατέβαλαν οι εκδοτικές επιχειρήσεις, κατά την τριετία 2017-2019, ανέρχεται σε **10.417.361€** (Διάγραμμα 56).
- Μόλις το **6%-7%** των επιχειρήσεων δαπανούν για διαφημιστικούς σκοπούς, ποσό που **υπερβαίνει ετησίως τις 10.000€**.
- Η διαφημιστική δαπάνη των εκδοτικών επιχειρήσεων κατευθύνεται κατά κύριο λόγο (43,8%) **στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης** και, δευτερευόντως, (21,7%), στις **εκδηλώσεις για βιβλιοπαρουσιάσεις** (Διάγραμμα 58).
- Η διαφήμιση βιβλίων **στις εφημερίδες και τα περιοδικά** αντιπροσωπεύει μόνον το **16,2%**, ενώ στο **διαδίκτυο 11,1%**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε: Διαδικασίες Εκδοτικής Δραστηριότητας

- Οι δραστηριότητες που διεκπεραιώνονται **εσωτερικά (in-house)** από την **επιχείρηση**, αφορούν κυρίως την:
 - Αποθήκευση, σε ποσοστό **66%**
 - Marketing/ προβολή, σε ποσοστό **66%**
 - Επιμέλεια / διόρθωση κειμένου, σε ποσοστό **63%**
 - Διαχείριση τέλους ζωής προϊόντων, σε ποσοστό **63%**
 - Μεταφορά / διανομή, σε ποσοστό **59%**
- Οι δραστηριότητες που διεκπεραιώνονται **εκτός της επιχείρησης από εξωτερικούς συνεργάτες και ελεύθερους επαγγελματίες** είναι κυρίως οι εξής:
 - Υποστηρικτικές λειτουργίες, σε ποσοστό **64%**
 - Εικονογράφηση/Γραφιστική, σε ποσοστό **45%**
 - Στοιχειοθεσία/σελιδοποίηση/μοντάζ, σε ποσοστό **41%**
 - Μετάφραση, σε ποσοστό **36%**
- Τέλος οι δραστηριότητες που διεκπεραιώνονται **εκτός της επιχείρησης από άλλες επιχειρήσεις (out-sourcing)** είναι οι εξής:
 - Βιβλιοδεσία, σε ποσοστό **62%**
 - Εκτύπωση offset, σε ποσοστό **53%**
 - Μεταφορά / διανομή, σε ποσοστό **39%**
 - Συσκευασία, σε ποσοστό **38%**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ: Εθνική Πολιτική Βιβλίου

- Το **49%** των επιχειρήσεων εκτιμά ότι η **ενιαία τιμή του βιβλίου** δεν επηρέασε ούτε θετικά/ούτε αρνητικά τα έσοδα των επιχειρήσεων. Από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, μόλις το **12%** θεωρεί ότι η ενιαία τιμή επηρέασε θετικά, ενώ **υπερδιπλάσιο ποσοστό, 28%** χαρακτηρίζει την επίδραση **αρνητική**.
- Σημαντικά αρνητικότερη, **39%**, κρίνεται από τις εκδοτικές επιχειρήσεις η επίδραση που είχε η ενιαία τιμή, συνολικά στην αγορά του βιβλίου (Διάγραμμα 67).
- **Αρνητική είναι και η διπλή αξιολόγηση του ρόλου που διαδραμάτισε το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ), στο παρελθόν, α) τόσο σχετικά με την προώθηση του ελληνικού βιβλίου στο εξωτερικό, όσο και β) συνολικότερα, στην πολιτική βιβλίου στην Ελλάδα.** Σύμφωνα με την αξιολόγηση των επιχειρήσεων, που καταγράφεται στην ΕΕΕ, το **35%** θεωρεί ότι η ύπαρξη του ΕΚΕΒΙ δεν βοήθησε τη διεθνή προώθηση της εγχώριας βιβλιοπαραγωγής, έναντι μόλις **15%**, που αποτιμά θετικά τη συνεισφορά του (Διάγραμμα 70). Αντίστοιχα, η επιρροή του ΕΚΕΒΙ στην πολιτική βιβλίου στην Ελλάδα, κατά το παρελθόν, **κρίνεται αρνητικά από το 45% των επιχειρήσεων**, έναντι μόνον **27%**, που την αποτιμούν θετικά.

Το σημαντικότερο πρόβλημα που θα πρέπει να αντιμετωπίσει μια εθνική πολιτική βιβλίου, σήμερα στην Ελλάδα

- Τα σημαντικότερα προβλήματα που θα πρέπει να αντιμετωπίσει μια εθνική πολιτική βιβλίου σήμερα στην Ελλάδα είναι, σύμφωνα με τις επιστημονικές των επιχειρήσεων (ιεραρχικά):
 1. Η διεθνής προβολή και μετάφραση της ελληνικής λογοτεχνικής παραγωγής, **32%**
 2. Η προώθηση της φιλιανγνωσίας και η καλλιέργεια της αναγνωστικής συνείδησης, ως αντίδοτο στη χαμηλή αναγνωστικότητα, **18%**
 3. Η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων και η καταπολέμηση της παράνομης αναπαραγωγής, **17%**
 4. Η μείωση ή και κατάργηση του ΦΠΑ στην παραγωγή του βιβλίου, **16%** και
 5. Η ενίσχυση των βιβλιοθηκών, **13%** (Διαγράμματα 71 και 72)
- Ωστόσο, τα προβλήματα που απασχολούν σήμερα τις εγχώριες εκδοτικές επιχειρήσεις δείχνουν να διαφοροποιούνται σημαντικά, ανάλογα με το μέγεθός τους (Διάγραμμα 73).
- Για τις **μεγάλες επιχειρήσεις** (με παραγωγή άνω των 50 τίτλων στην τριετία) πρωταρχικής σημασίας αναδεικνύεται το ζήτημα του **ΦΠΑ** (34%, έναντι 16% στο σύνολο), όπως και το ζήτημα της **ενίσχυσης των βιβλιοθηκών** (31%, έναντι 13% στο σύνολο)
- Για τις **μεσαίες επιχειρήσεις** (με παραγωγή 5-49 τίτλων στην τριετία), συγκριτικά μεγαλύτερη προτεραιότητα αποκτά το ζήτημα **των μέτρων οικονομικής στήριξης/επιχορηγήσεων/επιδοτήσεων** (15%, έναντι 8% στο σύνολο), όπως και το **υψηλό κόστος παραγωγής/μεταφοράς** (12%, έναντι 4% στο σύνολο).
- Τέλος, για τις **μικρές επιχειρήσεις** (με παραγωγή 0-4 τίτλων στην τριετία), καθοριστικής σημασίας κρίνεται το ζήτημα της **προβολής της ελληνικής (λογοτεχνικής) βιβλιοπαραγωγής στο εξωτερικό** (54%, έναντι 32% στο σύνολο), καθώς επίσης και η **ανάγκη σύστασης φορέα για την άσκηση πολιτικής βιβλίου** (15%, έναντι 10% στο σύνολο).

Γιάννης Μαυρής

Πολιτικός επιστήμονας, Ph.D.

Πρόεδρος & Δ/Σύμβουλος Public Issue